

**РОЗДІЛ II. СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ
ТА МОВНІ УНІВЕРСАЛІЇ**

УДК 321.7:004(438)

Леся Качковська,

кандидат історичних наук, доцент кафедри музеєзнавства,
пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
ORCID ID 0000-0003-3206-1580
kachkovska.lesja@vnu.edu.ua;

Галина Малєончук,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України та
археології, Волинський національний університет імені Лесі Українки,
ORCID ID 0000-0001-5078-4622
maleonchuk.galyna@vnu.edu.ua;

Юлія Біляк,

студентка магістратури,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
yulia.bilyak15@gmail.com
DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-51-64

**ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТІЯ: СТРАТЕГІЇ ТА ДОСВІД
РЕАЛІЗАЦІЇ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА**

У статті визначено окремі аспекти реалізації електронної демократії та проаналізовано механізми їх упровадження в Республіці Польща. Охарактеризовано окремі відомчі нормативно-правові документи, державні проекти й напрями їх реалізації. Звернено увагу, що в Республіці Польща діють національні стандарти взаємодії, які ґрунтуються на Європейських стандартах EIF 2.0. Стандарти зумовлюють уніфікацію процесів інформатизації, взаємозамінність і сумісність. За допомогою інтероперабельності державні установи співпрацюють між собою, здійснюють обмін інформацією між установами, тим самим виконують усі правові вимоги з метою покращення адміністративної продуктивності

й обмеження бюрократії з користю для людей та бізнесу. Досліджено, що з 2011 р. розвитком інформаційного суспільства в Польщі опікується Міністерство управління та оцифрування (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, MAC). Нині Міністерство управління та оцифрування Польщі успішно реалізувало такі проєкти: Державна програма розвитку інтегрованої інформаційної системи про нерухомість; «Оцифрування» – проєкт, який забезпечував перехід країни на цифрове телебачення в рамках інформаційно-освітньої програми Міністерства зв'язку. Вивчено використання електронної платформи «Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej» та програми «Polska Cyfrowa». Визначено, що головною метою програми «Polska Cyfrowa» є забезпечення широкого доступу до високошвидкісного інтернету; стимулювання росту рівня комп'ютерної грамотності серед населення; підвищення ефективності й зручності електронних державних послуг; збільшення обсягу послуг ІКТ та покращення їх якості. За допомоги платформи e-PUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej) можна безкоштовно та без черг за допомогою комп'ютера або смартфона (адже можна завантажити цей додаток на свій телефон), швидко й комфортно в електронній формі отримати інформацію з різних офісів для отримання електронної адміністративної послуги тощо.

Ключові слова: E-демокрасу; електронний уряд; інформаційно-комунікаційні технології; «Стратегія Республіки Польща – e-Poland»; електронна платформа «Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej»; державна програма «Polska Cyfrowa».

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Потрібно зазначити, що електронна демократія тісно пов'язана з поняттям електронного урядування. «E-democracy», «Digital democracy» в країнах пострадянського простору перекладено як «електронна демократія». Це, передусім, залучення громадян до процесу прийняття рішень, тобто та ж сама демократія в класичному розумінні, яка підсилена використанням новітніх комунікаційних технологій [1, с. 13]. Електронне врядування – процес, головне завдання якого – прозорість діяльності владних органів і надання послуг за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) [2]. E-democracy, зі свого боку, більш зосереджене на наданні вільного доступу до публічної інформації кожній людині та активнішому долученні народу до процесів суспільного та політичного життя країни (e-participation).

Електронний уряд почали обговорювати ще в 1980-х роках у Сполучених Штатах Америки, коли йшлося про те, що інформаційні

технології (далі – ІТ) набувають великого значення, та потрібно всі управлінські організаційні процеси перевести в електронний формат. Починалося це з технічного рівня, коли державні органи створювали між собою електронну взаємодію для ведення внутрішнього й зовнішнього документообігу.

Зазначені процеси об'єднує те, що вони зосереджені на побудові нової організації соціально-політичної діяльності, зокрема системи державного управління, шляхом використання та застосування нових ІКТ.

Мета дослідження полягає у визначенні окремих аспектів реалізації електронної демократії та аналізі механізмів їх упровадження в Республіці Польща. Зокрема, детально вивчено використання електронної платформи «Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej» і державної програми «Polska Cyfrowa».

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найбільший інтерес суспільства до сфери застосування ІКТ припадає на 2000–2005 рр. Якщо взяти до уваги останні роки, то простежуємо певне зменшення наукових публікацій, у котрих висвітлюються окремі аспекти дослідження. Це свідчить насамперед не про втрату інтересу до цієї галузі, а про те, що більшість болючих проблем у сфері е-урядування та е-демократії уже подолано [3].

Минуло понад 30 років із моменту приєднання Польщі до спільноти демократичних націй. Із початку 1990-х польська демократія зазнала сильного впливу ідеї розвитку інформаційного суспільства. Усі види інтеграційних процесів із регіональними угрупованнями та міжнародними інституціями безпеки відбувалися разом із модернізацією соціальних взаємодій шляхом удосконалення цифрових навичок громадян [4].

У Республіці Польща ми простежуємо динамічне зростання ролі й значення інформаційно-комунікаційних технологій. Вони присутні в усіх аспектах повсякденного життя та є важливими в політиці й економіці. Професор Masłuk зазначив, що відставання в цій галузі може спричинити негативні наслідки в багатьох аспектах життя та негативно вплинути на функціонування держави [5, с. 22]. Щоб не відставати від темпів технологічних змін, багато країн здійснюють процеси модернізації. Розробка електронного уряду часто є одним із пріоритетів у цьому питанні.

Економіка змінює свій курс на перевагу розвитку нових технологій. На думку експертів, ІТ потрібно стандартизувати й гармонізувати у всьому світі. D. Vatorski зауважує те, що, аби залишатися конкурентоспроможними на світовому ринку, усі країни повинні подбати про розвиток структур інформаційного суспільства [7, с. 304–306].

Професор Grodzka визначає, що про е-демократію та е-урядування можна говорити як у вузькому, так і в широкому контексті. Перший пов'язаний винятково із входом сучасних технологій у сферу управління. У такому випадку основною метою впровадження е-уряду є забезпечення електронного доступу громадян до державних послуг. Такий підхід характерний для Америки чи Японії. Країни ж Європейського Союзу дотримуються іншої думки. Їхній підхід стосується більше трансформації та нового сприйняття адміністрації, спричинених популяризацією електронного урядування. Новий спосіб управління призначений для того, щоб полегшити процес вирішення будь-яких офіційних питань, заощадження часу й грошей, а також залучення громадян до демократичних процесів. Вони стають «активними гравцями» в процесах адміністрування. Державний сектор стає більш прозорим і доступним. Основною метою є зробити адміністративні процеси більш ефективними й зручними для громадян, а також зменшити навантаження на державних службовців [8, с. 58].

Професор Kasprzyk визначає, що потік публічної інформації в електронному уряді може приймати різні напрями, зокрема уряд для громадян (G2C) – вироблення посвідчень особи та паспорта, збір податків, реєстрація бізнесу, пошук роботи й реєстрація безробітних, реєстрація медичного обслуговування тощо; уряд для бізнесу (G2B) – податок на прибуток, служба закупівель; уряд для уряду (G2G) – взаємодія між департаментами, органами влади й іншими урядовими організаціями [9, с. 343–344].

Основою цифрового уряду є надання громадянам можливості врегулювати свої питання повністю через інтернет. Ця модель управління має багато переваг, таких як економія часу та адміністративних витрат; можливість врегулювати питання в будь-який час і практично скрізь; можливість для людей з обмеженими можливостями (особливо фізичними вадами); необмежена діяльність електронного офісу й багато інших [9].

У Польщі протягом останніх кількох років у державній владі різні підрозділи відповідали за процес оцифрування та розвиток електронної демократії. Переважно це було завданням Міністерства внутрішніх справ та адміністрації (MSWiA). У 2011 р. в результаті поділу MSWiA створено

Міністерство адміністрації та оцифрування (МАС). Це відомство вирішує питання, пов'язані з комп'ютеризацією державного управління, що також зумовлює виконання міжнародних зобов'язань у сфері інформаційних технологій, більшість із них пов'язані з цифрацією (mac.gov.pl) [10].

Ще у 1998 р. Республіка Польща почала робити перші кроки до інформатизації суспільства. Національне обговорення можливості, що надає розвиток ІКТ у Польщі почалося в 1994 р. Згодом затверджено «Стратегію розвитку інформатики в Польщі». У 1998 р. під час Другого конгресу представлено «Пакт для побудови інформаційного суспільства» [11].

У 90-ті роки в країні проводилося багато публічних дебатів і конференцій, що стосувались інформатизації суспільства, але не було жодних законодавчих актів, які б регламентували його розвиток. Значний прогрес у сфері е-урядування Польщі відбувся 14 липня 2000 р., коли парламент ухвалив резолюцію про створення інформаційного суспільства, де уряд зобов'язався застосувати заходи для стимулювання розвитку ІКТ, тим самим прискорюючи роботу з підготовки стратегічних державних документів про інформаційне суспільство.

Уже 28 листопада 2000 р. Рада міністрів Польщі погодила програмний документ «Е-цілі та напрями розвитку інформаційного суспільства у Польщі». У межах цих домовленостей Міністерство економіки розробило стратегію «e-Poland – план дій для розвитку інформаційного суспільства в Польщі на 2000–2006 роки». Документ відповідав цілям електронної Європи [12].

У 2002 р. Міністерство економіки підготувало оновлення поточної стратегії, яка опублікована під назвою «e-Poland 2006». Іншим стратегічним документом є «Стратегія Республіки Польща – e-Poland», який надруковано комітетом із наукових досліджень у березні 2003 р. Цей документ описував, як саме здійснюватиметься польська комп'ютеризація. Стратегія була розділена на чотири основних напрями та визначала основні цілі країни. Згідно з цим документом створено постійний доступ шкіл до мережі Інтернет; державне управління для інформаційного суспільства; послуги для громадян в інтернеті [13].

Оновлення та деяке розширення цього документа опубліковане в грудні 2003 р. під назвою «e-Poland на 2004–2006 рр.». Ця стратегія прокладала напрям розвитку комп'ютеризації відповідно до бачення Європейського Союзу. У планах було створення конкурентоспроможної економіки, конкурентного народного господарства та підвищення рівня життя громадян через успішну інформатизацію всіх сфер. Цих цілей можна було

досягнути шляхом прийняття пріоритетних заходів: 1) надання можливості громадянам отримувати послуги в електронному форматі; 2) створення системи інформаційних послуг, які були б доступні в мережі Інтернет; 3) медицина в інтернеті [14].

У вересні 2004 р. Міністерство науки та інформаційних технологій Польщі розробило два документи, які засвідчують стан і перспективу розвитку інформатизації. Це були «План дій з розвитку електронного уряду на 2005–2006 рр.» і «Пропозиції щодо напрямків розвитку інформаційного суспільства в Польщі до 2020 р.».

Перший із цих документів уключає оцінку діяльності, здійснюваної у сфері електронного урядування в контексті регіональної влади. У пропозиціях акцентовано на важливості наявності інформації і знань у всіх проявах, та факторів, що впливають на позицію Польщі і Європейського Союзу.

Важко оминати увагою сучасну польську нормативно-правову базу. Так, в Акті «Про доступ громадськості до інформації», ухваленому ще у 2001 р., головною метою виступає надання громадянам доступу до інформації, якою володіють органи державної влади чи приватні установи, що залучені до виконання державних завдань, а також профспілки й політичні партії [15]. До переліку основних законодавчих документів також входять Акт «Про захист особистих даних» набув чинності 29 серпня 1997 р., згодом його доповнено [16] та Закон «Про телекомунікації», уведений у дію 16 липня 2004 р. [17].

Також у Республіці Польща діють національні стандарти взаємодії, котрі ґрунтуються на Європейських стандартах EIF 2.0. Стандарти зумовлюють уніфікацію процесів інформатизації, взаємозамінність та сумісність.

За допомогою інтеперабельності державні установи співпрацюють між собою, здійснюють обмін інформацією між установами, тим самим виконують усі правові вимоги з метою покращення адміністративної продуктивності й обмеження бюрократії з користю для людей та бізнесу.

«Інформатизацією» чи «комп'ютеризацією» називаються самі процеси, які впроваджують ІКТ у роботу уряду Польщі. У країні прийнято вживати термін «e-government», який запозичили з англomовного словника, або польський аналог «e-адміністрація». Проте основним прийнято вважати термін «інформатизація».

Із 2005 р. Європейська комісія прийняла Плани дій електронного уряду для прискорення модернізації державного сектору в ЄС. Ці плани призначені для підтримки європейської координації, співпраці та спільних дій.

Останній план дій розроблений для підтримки адміністративних процесів, покращення якості послуг і підвищення ефективності шляхом повного використання цифрових технологій. План також спрямований на зменшення адміністративного навантаження на бізнес та громадян.

Із 2011 р. розвитком інформаційного суспільства в Польщі опікується Міністерство управління та оцифрування (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, MAC). Це відомство складається з таких департаментів, як департамент інформаційного суспільства, департамент інформаційних технологій, департамент щодо питань телекомунікацій [18].

Нині Міністерство управління та оцифрування Польщі успішно реалізувало такі проєкти: Державна програма розвитку інтегрованої інформаційної системи про нерухомість [19]; «Оцифрування» – проєкт, який забезпечував перехід країни на цифрове телебачення в рамках інформаційно-освітньої програми Міністерства зв'язку, Закон DZ.U.2011.153.903 від 30 червня 2011 р. «Про здійснення цифрового наземного телебачення» [20]; Національна програма дигіталізації під назвою «Polska Cyfrowa», яка розраховувалася на період 2014–2020 рр. [21].

Головною метою програми «Polska Cyfrowa» є забезпечення широкого доступу до високошвидкісного інтернету; стимулювання росту рівня комп'ютерної грамотності серед населення; підвищення ефективності й зручності електронних державних послуг; збільшення обсягу послуг ІКТ та покращення їх якості. Програма мала в пріоритеті підвищення доступу до інформації, побудову електронного уряду, підтримку громадських ініціатив для активації цифрової грамотності, створення спеціальних служб і додатків, які використовують державні електронні послуги та інформацію в державному секторі.

На реалізацію Polska Cyfrowa виділено ЄС понад 8 млрд злотих. Разом із внеском, який додала сама країна, загальна сума становила понад 10 млрд злотих, що зосереджені на здійсненні переходу Польщі до оцифрування країни.

Програма Polska Cyfrowa поділена на три пріоритетні напрями, що відповідають найважливішим завданням на шляху до інформатизації суспільства. У кожному з них містяться конкретні цілі та запропоновано дії для реалізації. Головною метою проєкту є використання потенціалу електронних інструментів для покращення якості життя, освіти, науки. Одним із пріоритетних завдань програми є сприяння цифровій грамотності громадян, зокрема встановлення ефективної комунікації між владними органами й громадянами [21].

Окрім проєкту Polska Cyfrowa, влада Польщі запланувала реалізацію інших регіональних проєктів, які б посприяли розвитку електронного урядування та цифрової грамотності в освітніх закладах. Заплановано тісну кооперацію з неурядовими організаціями й залучення інвестицій.

Програма Polska Cyfrowa загалом дуже тісно пересікається з Цифровим порядком денним Європейського Союзу [22]. Проте документ переважно орієнтований на постановку та виконання національних завдань. Основними з них є підвищення доступності і якості електронних послуг. Аби досягнути цієї мети, передбачено надавати підтримку державним органам у створенні й розробленні електронних послуг.

Головною платформою в країні є e-PUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej), а також Центральний реєстр економічної діяльності (CEIDG – Centralna Ewidencja Działalności Gospodarczej), Адміністративний інформаційний портал (Portal Informacji Administracyjnych), Центральний реєстр транспортних засобів та водіїв (CEPIK – Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców), Універсальна система електронної реєстрації (PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności), Система обслуговування громадян (System Obsługi Obywatela). Вищезазначені проєкти реалізуються в межах усієї держави.

Сайт www.epuap.gov.pl дає можливість громадянам здійснювати процеси з обслуговування бізнесу, створює канали доступу до системи державного управління, надає розширений пакет усіх державних послуг, які можна отримати в електронному форматі [20].

Основними цілями цієї платформи є запровадження електронного доступу, який би був єдиний і безпечний для всіх громадян, охочих отримати різноманітні державні послуги, також для підприємств та органів державного управління. e-PUAP значно скорочує час і зменшує витрати на обмін інформаційними ресурсами й підвищує функціональні можливості систем адміністрування.

За допомогою платформи e-PUAP (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej) можна безкоштовно та без черг за допомогою комп'ютера або смартфона (адже можна завантажити цей додаток на свій телефон), швидко й комфортно, в електронній формі отримати інформацію з різних офісів для того, щоб зробити підтвердження особи; повідомити про виставлення автомобілю на продаж; повідомити про втрату або знищення посвідчення водія; отримати копію про укладання шлюбу, народження, смерті й ін.; додати громадянина до списку виборців; повідомити про народження дитини; перевірити податкову декларацію; перевірити, чи може роботодавець забезпечити вас пенсією; перегляну-

ти своє медичне страхування; отримати документ про несудимість тощо [22].

Центральний реєстр економічної діяльності (Centralna Ewidencja Działalności Gospodarcze) також є безкоштовною платформою, за допомогою якої можна виконувати діяльність, що пов'язана з веденням підприємницької діяльності для фізичних осіб, які мають бажання відкрити фірму та почати власний бізнес. На платформі також можна дізнатись інформацію про підприємців, котрі працюють на території держави, побачити їхні дозволи й ліцензії.

У Центральному реєстрі транспортних засобів та водіїв (CEPIK – Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców) міститься інформація про транспортні засоби, які зареєстровані в Польщі й про водіїв, які отримали посвідчення водія та мають право на водіння.

Універсальна система електронної реєстрації для населення (PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności) є універсальною системою для реєстрування громадян Польщі й іноземних громадян, котрі мають право перебування на території країни з певних причин.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Упровадження й розвиток е-демократії та її окремих елементів у життєдіяльність суспільства, громадян, держави й бізнесу визначені одним із пріоритетів державної політики більшості країн світу, зокрема й у Республіці Польща, що змістовно відображено в обґрунтуваннях політиків, управлінців, представників наукових напрямів та закріплено в міжнародних документах і національній законодавчій базі.

Упродовж 25 років зусиль польської центральної влади та органів місцевого самоврядування щодо впровадження інформатизації можемо визначити, наскільки повільним і непропорційно ефективним відбувався цей процес, порівняно з іншими країнами ЄС (Естонією, Данією), які приєдналися до Співтовариства одночасно з Польщею.

Польському уряду не вистачало переконання, що всебічна реформа електронної держави принесе користь громадянам або сприятиме її економічній активізації. Стратегії електронної Польщі, які прийнято до кінця першого десятиліття ХХІ ст., не були перервані, проте вони не вважалися пріоритетними в розвитку держави. У результаті таких початкових переконань і підходів Польща зазнавала скорочення видатків через важливіші фінансові потреби держави, які можна було вирішити завдяки впровадженню е-демократії. Така позиція зберігалася до тих пір,

поки покоління із усебічними цифровими навиками не розпочало новий публічний дискурс, який природно висунув потребу інформатизації на перший щабель.

Крім того, надзвичайно важливу роль у впровадженні електронного уряду в Республіці Польща займає відповідна та широкомасштабна освіта громадськості [22]. Частина польського суспільства не знає, що, завдяки сучасним зручностям, вона може отримувати послуги, не виходячи з дому. Також уряд вважає пріоритетним подолання цифрового розриву та поліпшення інфраструктури. Без цього вся реалізація електронного уряду стає безглуздою.

Важливий також факт ефективного й правильного функціонування електронних офісів для виконання таких завдань, як оптимізація часу та фінансів, полегшення життя громадян й участь тих самих громадян у суспільно-політичному житті країни.

Основним успішно реалізованим проектом Міністерства управління та оцифрування Польщі стала Національна програма дигіталізації під назвою «Polska Cyfrowa» [20], яка була розрахована на період 2014–2020 рр. Цікавим є факт, що законодавча ініціатива уряду створена не як основний базовий норматив, який чітко та повною мірою регламентує впровадження е-демократії в Республіці Польща, а навпаки – як законодавчий акт, що доповнює та підтримує Національну програму.

За допомогою програми «Polska Cyfrowa» країною досягнуто виконання низки завдань, які забезпечили перехід Польщі до інформатизації. Громадянам надано універсальний доступ до високошвидкісного інтернету, завдяки програмі інвестовано кошти у впровадження широкосмугового інтернету. Створено електронний та відкритий уряд із надання загальнодоступних електронних послуг і програм, які можна здійснювати в інтернеті, наприклад публічні послуги, що надаються державним управлінням, освітні програми, цифрове телебачення, якісна комунікація розважальних послуг тощо.

За допомогою «Polska Cyfrowa» створено платформу електронних послуг «e-PUAP» [20], котра скорочує час розгляду конкретних видів справ в офісах. Це також дає змогу громадянам отримувати послуги на місці або не відриваючись від робочого столу, наприклад: здійснювати оплату комунальних та інших платежів, оскільки на платформі розміщено широкий спектр онлайн-послуг. Програма дигіталізації є основою для розвитку інноваційних і креативних бізнес-підприємств.

Подальших досліджень потребує питання щодо політики з усунення кіберзагроз під назвою «Polityka ochrony cyberprzestrzeni Rzeczypospo-

litej Polskiej», яку сьогодні активно провадить Польща [22]. Вона здійснюється за рахунок оцінки ризиків утрати безпеки державних управлінських порталів і діє з дотриманням принципів законодавства, що регулює безпеку в кіберпросторі. У Республіці Польщі особливу роль відведено дотриманню принципів освіти, навчання та підвищення обізнаності в галузі безпеки. Уряд створює умови для проведення навчання державних службовців, на яких покладено обов'язок забезпечення безпеки кіберпростору, упровадження інструментів безпеки у сфері ІКТ як постійного елементу вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицяк, Н. В., Соловйов, С. Г. (2015). *Електронна демократія*: навч. посіб. Київ : К.І.С., 66 с.
2. Грицяк, Н. В., Литвинова, Л. В. (2015). *Державне управління в умовах розвитку інформаційного суспільства*: навч. посіб. Київ : К.І.С., 108 с.
3. Камінська, Т., Камінська, А., Пасічник, М. *Зарубіжний досвід упровадження електронного урядування*: монографія. Київ: НАДУ, 200 с.
4. Dijk, J. (2010). *Spoleczne aspekty nowych mediów*. Warszawa, 321 s.
5. Masłyk, T. (2010). *Obywatel w społeczeństwie informacyjnym*. Kraków, 391 s.
6. Doktorowicz, K. (2005). *Europejski model społeczeństwa informacyjnego*. Katowice: Wyd. UŚ, 257 s.
7. Batorski, D. (2011). *Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych*, in: «*Diagnoza społeczna 2011*». Warszawa, 327 s.
8. Grodzka, D. (2009). *Elektroniczna administracja*, in: «*Spółeczeństwo informacyjne*». Warszawa, 451 s.
9. Kasprzyk, B. (2011). *Aspekty funkcjonowania e-administracji dla jakości życia obywateli*, in: «*Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*». Rzeszów, 629 s.
10. Gonciarski, W., Mazurek, I. (2014). *E-administracja w Polsce – główne założenia, stan aktualny i kierunki rozwoju*. Polska: Nowoczesne Systemy Zarządzania. t. 9, s. 290.
11. *Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Co robimy*. URL: <https://mac.gov.pl/co-robimy>.
12. *Pakt na rzecz budowy Społeczeństwa Informacyjnego*. URL: <https://www.computerworld.pl/felieton/Pakt-na-rzecz-Spoleczenstwa-Informacyjnego,285649.html>.
13. *eEurope – An information society for all*. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/124221_en.htm.
14. *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie danych osobowych*. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20021010926>.
15. *Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2013 roku*. URL: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/spoleczenstwo_informacyjne/dokumenty/Streszczenie.pdf.

16. *Ustawa z 6 września 2001 r. «O dostępie do informacji publicznej»*. URL: <http://administracja.mswia.gov.pl/adm/departament-administra/informacja-publiczna/608,Dostep-do-informacji-publicznej.html>.

17. *Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. «O ochronie danych osobowych»*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001000>.

18. *Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. «Prawo telekomunikacyjne»*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041711800/U/D20041800Lj.pdf>.

19. *Departament Społeczeństwa Informacyjnego. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji*. URL: <https://mac.gov.pl/departament-spoleczenstwa-informacyjnego>.

20. *Polska Cyfrowa. PO PC Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji*. URL: <https://mac.gov.pl/popc/> (Дата звернення: 25.11.2020).

21. *Systemu Informacji o Nieruchomościach. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji*. URL: <http://mac.bip.gov.pl/programy/rzadowy-program-rozwoju-zintegrowanego-systemu-informacji-o-nieruchomosciach-zespol-opiniodawczy.html>.

22. *Електронна платформа послуг державного управління Польщі e-PUAP*. URL: <https://epuap.gov.pl/wps/portal/english>.

ELECTRONIC DEMOCRACY: STRATEGIES AND IMPLEMENTATION EXPERIENCE IN THE REPUBLIC OF POLAND

The article identifies some aspects of the e-democracy implementation and analyzes the mechanisms of their implementation in the Republic of Poland. Some departmental normative-legal documents, state projects and directions of their realization are characterized. Attention is drawn to the fact that the Republic of Poland has national standards of cooperation based on European standards EIF 2.0. Standards determine the unification of informatization processes, interchangeability and compatibility. Through interoperability, public institutions cooperate with each other, exchange information between institutions, thereby fulfilling all legal requirements in order to improve administrative productivity and limit bureaucracy for the benefit of people and business. It has been investigated that since 2011 the development of the information society in Poland has been taken care of by the Ministry of Administration and Digitization. Currently, the Ministry of Management and Digitization of Poland has successfully implemented the following projects: State Program for the Development of an Integrated Real Estate Information System; Digitization is a project that ensured the country's transition to digital television as part of the Ministry of Communications' information and education program. The use of the electronic platform «Elektronzna Platforma Usług Administracji Publicznej» and the program «Polska Cyfrowa» was studied. It is determined that the main goal of the Polska Cyfrowa program is to provide wide access to high-speed Internet; stimulating

the growth of computer literacy among the population; increasing the efficiency and convenience of electronic public services; increasing the volume of ICT services and improving their quality. With the help of the e-PUAP platform (Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej) you can get information from various offices for free and without queuing using a computer or smartphone (you can download this application to your phone), quickly and comfortably, electronical administrative service, etc.

Key words: E-democracy; e-government; information and communication technologies; «Strategy of the Republic of Poland – e-Poland»; electronic platform «Electronic Platform of Public Administration Services»; state program «Polska Cyfrowa».

REFERENCES

1. Hrytsiak, N. V., Soloviov, S. H. (2015). Elektronna demokratia: navch. posib. Kyiv: K.I.S., 66 p.
2. Hrytsiak, N. V., Lytvynova, L. V. (2015). Derzhavne upravlinnia v umovakh rozvytku informatsiinoho suspilstva: navch. posib. Kyiv: K.I.S., 108 p.
3. Kaminska, T., Kaminska, A., Pasichnyk, M. (2008). Zarubizhnyi dosvid uprovadzhennia elektronnoho uriaduvannia: monohrafiia. Kyiv: NADU, 200 p.
4. Dijk, J. (2010). Społeczne aspekty nowych mediów. Warszawa, 321 p.
5. Masłyk, T. (2010). Obywatel w społeczeństwie informacyjnym. Kraków, 391 p.
6. Doktorowicz, K. (2005). Europejski model społeczeństwa informacyjnego. Katowice: Wyd, UŚ, 257 p.
7. Batorski, D. (2011). Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych, in: «Diagnoza społeczna 2011». Warszawa, 327 p.
8. Grodzka, D. (2009). Elektroniczna administracja, in: «Społeczeństwo informacyjne». Warszawa, 451 p.
9. Kasprzyk, B. (2011). Aspekty funkcjonowania e-administracji dla jakości życia obywateli, in: «Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy». Rzeszów, 629 p.
10. Gonciarski, W., Mazurek, I. (2014). E-administracja w Polsce – główne założenia, stan aktualny i kierunki rozwoju. Polska: Nowoczesne Systemy Zarządzania, t. 9, p. 290.
11. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. Co robimy. URL: <https://mac.gov.pl/co-robimy>.
12. Pakt na rzecz budowy Społeczeństwa Informacyjnego. URL: <https://www.computerworld.pl/felieton/Pakt-na-rzecz-Spoleczenstwa-Informacyjnego,285649.html>.
13. eEurope – An information society for all. URL: http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/strategies/l24221_en.htm.
14. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ochronie danych osobowych. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20021010926>.
15. Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do 2013 roku. URL: http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/spoleczenstwo_informacyjne/dokumenty/Streszczenie.pdf.

16. Ustawa z 6 września 2001 r. «O dostępie do informacji publicznej». URL: <http://administracja.mswia.gov.pl/adm/departament-administra/informacja-publiczna/608,Dostep-do-informacji-publicznej.html>.

17. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. «O ochronie danych osobowych». URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001000>.

18. Ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. «Prawo telekomunikacyjne». URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041711800/U/D20041800Lj.pdf>.

19. Departament Społeczeństwa Informacyjnego. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. URL: <https://mac.gov.pl/departament-spoleczenstwa-informacyjnego>.

20. Polska Cyfrowa. PO PC Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. URL: <https://mac.gov.pl/popc/> (Дата звернення: 25.11.2020).

21. Systemu Informacji o Nieruchomościach. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji. URL: <http://mac.bip.gov.pl/programy/rzadowy-program-rozwoju-zintegrowane-gosystemu-informacji-o-nieruchomosciach-zespol-opiniodawczy.html>

22. Elektronna platforma posluh derzhavnoho upravlinnia Polshchi e-PUAP. URL: <https://epuap.gov.pl/wps/portal/english..>

Матеріал надійшов до редакції 10.11.2021 р.

УДК 327(410):061.1ЄС

Яна Кибіч,

аспірантка кафедри міжнародної інформації,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича;

ORCID ID 0000-0002-2229-6143,

yana.nanana2702@gmail.com,

DOI 10.29038/2524-2679-2021-02-64-77

БРЕКЗИТ У МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ ПРОВІДНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЗМК

Увага всіх медіатрансляторів у Європі і далеко за її межами вже кілька років зосереджена на ситуації, пов'язаній із виходом Великобританії з Європейського Союзу. Brexit донині породжує суперечки в Сполученому Королівстві, але й реакція світу та, зокрема, країн-учасниць ЄС на цей доленосний крок острівного Королівства, також є різною.

Ключовим політичним актором у центрі дебатів щодо Brexit, безперечно, є засоби масової інформації. Як і обрання Дональда Трампа, Brexit викликав великий інтерес міжнародних ЗМІ. Тому розуміння того, як та з яким